

tribut Montserrat Roig

Marta Vives Masdeu
Periodista i escriptora
@martavivesm

«L'art només és perillós quan emociona algú, en algun lloc, i els meus alumnes i jo havíem segellat un pacte implícit: el pacte de la indiferència. La literatura fa capcinades dins la gàbia dels llibres de text, de lluny se senten els badalls de professors i alumnes. Les paraules, sense titil·lació que fa que un mot no s'assembli mai a un altre encara que signifiquin el mateix, eren apreses de la mateixa manera que s'aprenen les fórmules químiques: just per ser oblidades. No t'escandalitzis, però de vegades penso que no hi ha un enemic pitjor de les paraules que un professor de literatura».

Aquest és un fragment del conte «Variacions sobre un poema de K.» del llibre *El cant de la joventut* que la Roig va publicar el 1989, només dos anys abans que morís, massa d'hora, a causa d'un càncer de pit. Amb aquest llibre, la Roig

va retornar a un gènere que havia format part dels seus inicis com a escriptora amb *Molta roba i poc sabó*. D'aquells primers relats a aquests el camí havia estat intens i prolífic: s'hi sumava la maduresa, la seguretat que li havia donat l'ofici. L'exposició pública. La determinació d'uns valors. El compromís polític. Les hores violetes. Les veus dels silenciats d'*Els catalans als camps nazis*. Dels *Personatges* del món cultural que la censura havia callat. La memòria històrica. L'agulla daurada periodística. La vida convertida en articles, traduïda a la ficció. Sí. I també la malaltia. Sovint explicava que aquells primers relats del *Molta roba*, que van ser guardonats amb el premi Víctor Català, no tenien prou qualitat; que no eren prou bons. Em ve al cap una entrevista que li va fer Josep Maria Espinàs (1927), que n'havia estat jurat aleshores, on l'escriptora se'n reia d'ella mateixa dient que encara no entenia què hi havien trobat en aquells contes.

Del *Molta roba* a *El cant de la joventut* passen divuit anys. Una majoria d'edat que a la Roig, li permet parlar i escriure amb perspectiva. Sobre el sexe, la pèrdua. Amb ironia i un punt de mala llet. I molta poesia.

El fragment que encapçala aquest article és una mostra del que passa amb la Roig. Proveu-ho. Qualsevol retall agafat a l'atzar té un poder indescriptible, ple de veritat. Malgrat el temps que ha passat des que va ser escrit. Encara que sigui mentida, és a dir ficció, invenció. Digues que m'estimes encara que sigui mentida, resava la Roig. No perd ni vigència ni la força. Tornem a les variacions del principi. Ens parlen de com l'art ens emociona, de la importància de les paraules i del seu significat.

Vuit contes dels quals ens fixem especialment amb un, al qual li tinc debilitat. Es tracta de «Mar» dedicat i inspirat en Montserrat Blanes. Una oda a l'amistat, on la Mar és la Roig però també la Blanes. Són les dues i són la seva història que va i que ve.

Montserrat Blanes, activista cultural. La parella, aleshores, d'Ovidi Montllor (1942-1995), gran amic de la Roig de l'època de l'escola de teatre Adrià Gual. Les dues es van conèixer a la Floresta anant en tren. Ho explica el conte; ho ratifiquen les biografies que se n'han escrit. La Blanes i la Roig van tenir una connexió a l'instant i van esdevenir inseparables. Es veien cada dia; van compartir pis al carrer Bailèn; van recórrer

les carreteres d'Arizona en un Citroën Méhari, al més pur estil *Thelma i Louise* de Ridley Scott (1937). Això també ho explica al conte «Mar» on hi trobem una de les definicions més boniques del que significa l'amistat: «Només que amb ella no tenia por, la por de mostrar-me tal com em sembla que soc, l'adolescent que tot sovint amago als plecs més humits del meu interior».

De fet aquesta amistat va ser importantíssima per a Montserrat Roig, una companya i suport imprescindible en els últims anys de la vida de l'escriptora. La simbiosi perfecta. La Blanes, amb aquella veu greu i pausada, explica que quan la Roig ja estava malalta mai va perdre el sentit de l'humor. A la Blanes se li'n va anar la regla i la Roig li retreia: «*Que el càncer el tinc jo, eh?*».

La Roig i la Blanes van viure la seva intimitat amb llibertat, lluny dels convencionalismes, del judici dels altres. Més enllà, també, de la Roig pública i intel·lectual.

M'agrada recórrer a aquest conte, a aquest refugi. Reivindicar l'espai més petit; el menys evident. L'amistat que ens cura l'ànima.

El cant de la joventut **Montserrat Roig**

La butxaca
Barcelona, 2009

Montserrat Roig (1946-1991) és una de les autores més importants de la literatura catalana contemporània. Guanyadora de diversos premis literaris, l'obra de Roig combina novel·la i assaig. *El cant de la joventut* és una narració entre la poesia i la ironia, dividida en vuit narracions independents però que queden ben unides, i que tracten sobre la joventut perduda, la mort, l'oblit, el sexe i la memòria. ■